

Claudia Millian (Dim. Șerban)

Săptămâna teatrală

Ritmul în manifestările spiritului – Mișcarea în teatru și pulul în armonie

Ori de câte ori am scris cronică mișcării teatrale, de atâtea ori am făcut lungi paranteze în care am substituit spectacolul intențiilor estetice, ca singurul motiv cu care își pledează existența orice manifestare de artă.

Realizarea frumosului este singura condiție a gestului. De la început, preocuparea aceasta a fost aproape capitală în existența popoarelor și, împrumutând mentalitatea creatorilor, ea a căpătat caracterul individual al acestora. Începând de la procesiunea religioasă până la satira timpului, spiritul omenesc s-a sugestionat în căutarea frumosului.

Veselia sau suferința au fost, rând pe rând, redată prin expresie și ritm, prin linie și sunet, astfel comedia și tragedia, tradusă printr-o mască fixă, au evoluat până la mimica și gestul sintezei definitive. Sinteza trebuie să fie acordul perfect dintre suflet și corp, tradus prin puterea unui gest, unei linii.

Teatrul în a cărui mișcare trebuie să trăiască toate patimile și acțiunile omenești, de la adevăr la fantasmagorie, – teatrul este altarul ritmului universal, în care gestul și sunetul trebuiesc contopite pentru realizarea unei armonii definitive.

Ritmul este însuși mecanismul omenesc. Toată alcătuirea fiziologică a unei ființe cântă în ritm, de la bătaia inimii până la mișcarea conștientă a trupului. Ritmul provoacă exaltarea tuturor facultăților intelectuale; el aduce senzația. Poezia, muzica, dansul sunt arte ritmice, în perpetuă mișcare; pictura și sculptura reprezintă ritmul unei clipe prins în culoare și în linie. Zâmbetul *Giocondei* și gestul *Discobolului* sunt eternizarea ritmului în plastică. Azi, credincioși ai plasticii, tindem spre perfecția statuiilor și cântăm, în fiecare gest, puritatea liniei evocatoare și sugestive.

Pentru reînvierea acestui cult al frumosului exterior, însuflețit de ritmul lăuntric, dansul vine să reînvieze frescele și statuile antice. El face școala atitudinilor și acordul dintre cuget și forma exterioară. Mișcarea mecanică a trupului devine expresivă și patimile lăuntrice (sunt) descoperite de gest și linie.

Fuga este expresia unei dorințe interioare de a ajunge; copilul își înalță brațele și întinde picioarele, imitând zborul cocorilor; în sensul fiecărei mișcări există o expresie. Dansurile *Salomeei* trebuie să aibă ceva din fuga morții; după cum o pasăre rănită face zboruri rotunde până cade inertă. Se vede că moartea vine în linii curbe, fiindcă tinde spre infinit.

Eternele pasiuni omenești sunt însoțite de gesturi. Dragostea vine cu mâinile întinse; ea cheamă și așteaptă; ura, cu pumnii strânși; durerea, cu gura deschisă și ochii absenți; senzualitatea, cu pleoapele lăsate și trupul căzut. Totul e numai mișcare.

În teatru, mișcarea imprimă caracterul și spiritul.

Versul supune cuvântul unei alcătuirii cântate, închizându-l în expansiunea ritmului, ca pe o piatră într-o formă cizelată – de aici, muzica își adapă sunetul și trupul își modelează linia. În tragedie, totul tinde spre expresie și ritm.

Pentru realizarea unei armonii, haina însăși trebuie să poarte pecetea unui caracter bine definit. Moda s-a intelectualizat și ea, tinzând să devină o artă pură, pe lângă mercantilismul negustoresc care o întreține. Linia dreaptă, simplă, urmând mișcarea corpului, a triumfat asupra invențiilor întortocheate pe care fabricile le investeau, cu tot bazarul lor de inutilități elegante.

Să vorbești de modă, ți se pare aproape trivial când pleci de la inspirația frescelor clasice și te gândești la ritmul universal: totuși, nu e nimic mai logic ca, vorbind de frumusețea liniei și de elocvența lăuntrică a mișcării, să nu stai o clipă în fața vitrinelor tentatoare și a manechinelor de ceară, unde se afișează porunca doctorală a modei femeiești. Moda reprezintă stilul sau, mai bine-zis, moda e mâna care sugrumă, care deformează linia pentru vanitatea de a crea veșnic ceva nou.

În teatru, ea trebuie să fie, în adevăr, stilul care aruncă ultima pată de culoare în ansamblul unei montări. Haina este evocatoare și poate fi încă elocventă. Ea însăși, prin linia și culoarea ei anunță stări lăuntrice, într-o discretă senzație vizuală. În interesul unei piese, intră tot atât de mult haina, ca și gestul, ca și cuvântul.

Într-o piesă gravă, culori stinse și linii simple trebuie să înfățișeze pe eroi. Drama o văd jucată în catifea: catifeaua are luciul unei pietre udate de ploaie, ea parcă poartă lacrimi în cute. Comedia izbucnește în museline, ușoară ca un vânt care dă frunzele la o parte să se vadă mugurii. Lirismul se drapează în mătase, foșnitoare ca zvonurile de dragoste. Culoarele, aici, sunt estompate ca pastelul în comedie, vii ca o acuarelă; în dramă, păstoase ca pictura în ulei; în tragedie, sinistre ca un desen în cărbune.

Astăzi, urmând principiul plasticii, moda poate să-și afirme un stil.

Artele frumoase: muzica, pictura, sculptura, poezia, coregrafia vin cu ritmul și plastica lor să facă din arta scenică cea mai estetică viziune, realizată concret într-o cameră cu trei ziduri. Pasiunea omenească, reprezentată în forme fixe, are la îndemână tot ce spiritul uman a creat pentru a putea ajunge la perfecție. Instinctul, adesea sălbatic, care comandă desfășurarea patimilor, este supus legilor inteligenței, dozat, în evoluția lui, de un tact erudit și deznodat de gestul unor mâini care, de multe ori, știu să sugrum fatalitatea.

Arta, marea artă, jonglează cu suferința și bucuria omenească, într-un gest suveran, ca al *Discobolului*, gata să arunce discul în arena infinitului.

(Viitorul nr.3758, 28 septembrie 1920)